

PLAN WYNIKOWY

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
Dział 1. Położenie i środowisko przyrodnicze Polski			
1. Położenie geograficzne Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazać położenie Polski na mapie Europy; wymienić cechy położenia Polski; wymienić skrajne punkty terytorium Polski; wymienić i nazwać wszystkie województwa i ich stolice; wskazać na mapie województwa; wymienić i wskazać na mapie sąsiadów Polski; wymienić konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie województwa i ich stolice; scharakteryzować konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie województwa i miasta będące siedzibami władz samorządowych; obliczać rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski.
2. Przeszłość geologiczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazać struktury geologiczne występujące w Polsce; korzystając z atlasu, nazwać ery, w jakich powstały poszczególne struktury geologiczne; wskazać i nazwać struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach; opisać na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski.
3. Łądolód i polskie pojezierza	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwy zlodowaceń i wskazać ich zasięg na mapie; wymienić formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności łądolodu; omówić uwarunkowania zlodowaceń w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę wybranych form polodowcowych; określić możliwość występowania form polodowcowych w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i starogłacialnej oraz wskazać rejony ich występowania w Polsce.
4. Bogactwo skał i minerałów	<ul style="list-style-type: none"> wymienić różne typy skał i minerałów występujące w Polsce; wymienić przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka; wymienić i wskazać rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych; opisać na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenia ich przydatność; określić zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zróżnicowanie występowania skał i złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
	<ul style="list-style-type: none"> • sklasyfikować skały występujące w Polsce ze względu na ich genezę; • określić znaczenie gospodarcze surowców mineralnych. 		
5. Klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki kształtujące klimat w Polsce; • nazwać masy powietrza wpływające na klimat; • wymienić termiczne pory roku; • wymienić cechy klimatu Polski, określić rodzaj pogody; • związanej z poszczególnymi masami powietrza; • wyjaśnić sposób powstawania frontów atmosferycznych; • omówić cechy klimatu Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować klimat Polski na tle klimatu Europy; • scharakteryzować czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce.
6. Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce; • omówić na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce; • wskazać formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyką i transportem. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.
7. Sieć rzeczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w Polsce; • nazwać i wskazać na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce; • opisać cechy sieci rzecznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować dorzecza Wisły i Odry. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice między dorzeczami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy.
8. Lasy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością; • wymienić rodzaje lasów; • scharakteryzować poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną; • porównać zbiorowiska leśne w różnych częściach Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle Europy; • ocenić potrzebę racjonalnej gospodarki leśnej.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
9. Gleby Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki glebotwórcze; wyjaśnić znaczenie gospodarcze gleb; wskazać na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb; scharakteryzować wybrane typy gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić wartość użytkową gleb w Polsce; omówić genezę wybranych typów gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać analizy prostego profilu glebowego.
10. Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy geograficzne Morza Bałtyckiego; opisać położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego; omówić cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych; wskazać państwa nadbałtyckie ze stolicami. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku; określić znaczenie Bałtyku dla regionu; omówić przebieg granicy morskiej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków.
11. Stan środowiska	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zmiany, jakie w środowisku naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy; podać przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski; wyjaśnić znaczenie terminów: segregacja odpadów, recykling. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ działalności człowieka na atmosferę, wody i gleby. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać mechanizm powstawania kwaśnych opadów i wymienić skutki na przyrodę i działalność człowieka.
12. Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> wymienić podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce; lokalizować na mapie wybrane parki narodowe; lokalizować na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce; omówić przyrodę w wybranych parkach narodowych; wymienić formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi; podać przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu miejsca zamieszkania. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać zasady rozwoju zrównoważonego. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie.
13. Podsumowanie działu			

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
Dział 2. Ludność Polski			
14. Ludność Polski na tle Europy i świata	<ul style="list-style-type: none"> korzystając z danych statystycznych, odczytać liczbę ludności Polski i innych krajów w różnych okresach; zdefiniować przyrost naturalny i rzeczywisty; porównać liczbę ludności Polski z innymi krajami Europy; zdefiniować współczynnik przyrostu naturalnego; wykonać prosty wykres zmian liczby ludności Polsce; obliczyć współczynnik przyrostu naturalnego dowolnego kraju; podać przyczyny wzrostu populacji Polski i Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić tendencje zmian liczby ludności Polski; podać przyczyny ubytku ludności Polski i Europy na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> prognozować zmiany liczby ludności Polski i Europy; podać skutki zmiany liczby ludności Polski i Europy.
15. Rozmieszczenie ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki osadnicze; zdefiniować gęstość zaludnienia; odczytywać dane z mapy gęstości zaludnienia Polski i Europy; porównać gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy; zdefiniować ekumenę; porównać mapę gęstości zaludnienia wg powiatów i gmin w Polsce oraz ocenić zakres informacji prezentowanych na każdej z nich; obliczyć gęstość zaludnienia dla dowolnego obszaru. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przyczyny rozwoju populacji najgęściej zaludnionych regionów Polski i Europy; wskazać przyczyny rozwoju wielkich ośrodków miejskich w Europie; zaprezentować gęstość zaludnienia własnego regionu i porównać do średniej wartości w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać analogie i odmienności w procesach osadniczych w Polsce i innych krajach europejskich; porównać na przykładach zalety i wady dla rozwoju demograficznego populacji położonych w centrum i na peryferiach regionu lub kraju.
16. Rozwój ludności w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> odczytać z wykresów wielkość przyrostu naturalnego; zdefiniować wyż i niż demograficzny; wskazać na wykresach okresy wyżów i niżów demograficznych; zdefiniować współczynnik urodzeń i zgonów; podać przykłady województw o najniższym i najwyższym przyroście naturalnym; wykonać prosty wykres zmian ruchu naturalnego ludności w Polsce; wskazać okresy występowania w Polsce niżów i wyżów demograficznych; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić na mapie zróżnicowanie wielkości przyrostu naturalnego w Polsce według województw; określić przyczyny występowania wyżów i niżów demograficznych; analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego Polski; zdefiniować kompensacyjny wyż demograficzny; podać przyczyny zróżnicowania wielkości przyrostu naturalnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego własnego regionu; ocenić skuteczność działań władz różnych krajów europejskich w zakresie zwiększenia dzietności; na dowolnych przykładach określić skutki społeczne i gospodarcze wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego (na poziomie województw i krajów).

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
17. Struktura płci i wieku mieszkańców Polski	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z piramidy wieku i płci liczebność danej grupy wiekowej; • określić, jakie dane można odczytać z piramidy wieku i płci; • zdefiniować współczynnik feminizacji; • zdefiniować pojęcie przeciętne trwanie życia; • wskazać na piramidzie wieku i płci przedziały wiekowe ludności w wieku produkcyjnym; • odczytać z piramidy wieku i płci przedziały wiekowe, w których przeważają w polskim społeczeństwie kobiety i mężczyźni; • wyjaśnić zjawisko nadumieralności mężczyzn; • obliczyć współczynnik feminizacji dla dowolnego województwa lub kraju; • wykonać prosty wykres zmian współczynnika feminizacji w Polsce po II wojnie światowej; • analizować piramidę wieku i płci i na jej podstawie porównać liczebność grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić przyczyny zmian współczynnika feminizacji w Polsce; • porównać piramidy wieku i płci Polski z innych krajów europejskich i ocenić stopień dojrzałości społeczeństw; • wskazać w Europie kraje o młodym społeczeństwie i kraje ze starzejącą się populacją; • wykonać uproszczoną piramidę wieku i płci dla Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie imigracji dla populacji społeczeństw starzejących się; • przedstawić skutki społeczne i kulturowe imigracji do państw o starzejącym się społeczeństwie; • przedstawić strukturę wieku i płci własnej miejscowości (regionu) i ocenić ją (społeczeństwo młode, dojrzałe, starzejące się).
18. Zróżnicowanie społeczne ludności Polski i Europy	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z wykresów kołowych strukturę ludności; • zdefiniować pojęcia mniejszość narodowa i etniczna; • podać przykłady grup etnicznych i mniejszości narodowych w Polsce; • wymienić religie i wyznania istniejące w Polsce; • zdefiniować analfabetyzm; • wymienić mniejszości narodowe i etniczne w Polsce; • wskazać na mapie zasięg głównych religii i wyznań w Europie; • wymienić i wskazać na mapie mniejszości narodowe i etniczne oraz główne grupy etnograficzne w Polsce; • zdefiniować analfabetyzm funkcjonalny; • omówić poziom wykształcenia społeczeństwa Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce; • podać przykłady krajów wielonarodowych w Europie; • potrafi wymienić i wskazać na mapie kraje o zróżnicowanej strukturze wyznaniowej; • potrafi wskazać w Europie kraje, w których mieszka duża liczba wyznawców islamu; • omówić zmiany, jakie zachodzą w poziomie wykształcenia mieszkańców Polski i innych krajów Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić skutki społeczne uznania Ślązaków za grupę etniczną w Polsce; • wskazać przykłady wpływu mniejszości narodowych i grup etnicznych na rozwój kultury narodowej; • przedstawić wady i zalety dużego zróżnicowania religijnego wybranego kraju Europy; • porównać poziom wykształcenia statystycznego Polaka.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
19. Praca i bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z wykresów kołowych strukturę zatrudnienia ludności; • zdefiniować pojęcia bezrobocia i prywatyzacji; • zdefiniować pojęcia stopy bezrobocia i ludności aktywnej zawodowo; • wymienić województwa, regiony Polski, w których bezrobocie jest najwyższe i najniższe; • podać przyczyny bezrobocia w Polsce; • przedstawić na mapie zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany, jakie zaszły w strukturze zatrudnienia w Polsce po II wojnie światowej; • porównać strukturę zatrudnienia w Polsce i w innych krajach Europy; • analizować wskaźnik bezrobocia w różnych skalach przestrzennych. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać strukturę zatrudnienia w regionie zamieszkania ze strukturą krajową i europejską oraz wskazać przewagi lub zapóźnienia; • wskazać i ocenić sposoby rozwiązywania problemu bezrobocia w Polsce i w Europie.
20. Migracje w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia migracji, emigranta i imigranta; • podać przykładów krajów, w których istnieją skupiska Polonii. • zdefiniować pojęcie salda migracji; • podać przykłady fal migracyjnych w Polsce; • przedstawić na mapie rozmieszczenie Polonii na świecie; • omówić przyczyny migracji; • przedstawić na mapie rozmieszczenie migracji; • wymienić kraje, do których najczęściej wyjeżdżają Polacy; • wymienić kraje, z których najczęściej przyjeżdżają do Polski imigranci. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rozmieszczenie migracji; • omówić konsekwencje migracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać dawne i współczesne migracje Polaków; • porównać migracje Polaków z migracjami w Europie.
21. Urbanizacja Polski na tle Europy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny migracji ze wsi do miast; • zdefiniować pojęcia urbanizacja i aglomeracja; • zdefiniować pojęcia suburbanizacja, aglomeracja monocentryczna i aglomeracja policentryczna (konurbacja); • podać przykłady aglomeracji monocentrycznej oraz policentrycznej; • porównać poziom urbanizacji Polski z innymi krajami Europy; • wskazać na mapie największe aglomeracje Polski i Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizować zmiany w osadnictwie wiejskim i miejskim; • potrafi wymienić przykłady krajów o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizować przestrzenny rozwój przykładowego miasta; • porównać procesy urbanizacyjne zachodzące w Polsce i w innych krajach Europy.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
22. Polskie miasta	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne funkcje miasta; wymienić przyczyny rozwoju miast w Polsce; wymienić 5 największych miast Polski; podać przykłady rozwoju miast w dogodnych warunkach przyrodniczych; wymienić i wskazać na mapie główne miasta Polski; opisać funkcję wybranych miast Polski i Europy; analizować sieć miejską Polski i porównać ją siecią miast w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> określić, które z warunków przyrodniczych i pozapryrodniczych sprzyjały rozwojowi miast – podać przykłady z Polski i Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić na przykładach, dlaczego najszybciej rozwijają się największe miasta.
23. Podsumowanie działu			
Dział 3. Główne zagadnienia gospodarcze Polski			
24. Gospodarka narodowa	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest gospodarka narodowa; opisać, czym zajmuje się rolnictwo, przemysł i usługi; wyjaśnić, co to jest Produkt Krajowy Brutto; porównać na podstawie wykresu strukturę PKB wg sektorów gospodarki w Polsce i wybranym kraju europejskim; porównać strukturę zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Polsce i w krajach Europy Zachodniej; zakwalifikować działalność gospodarczą do poszczególnych sektorów gospodarki narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować wniosek dotyczący związku między strukturą zatrudnienia oraz PKB a poziomem rozwoju gospodarczego; wskazać na mapie politycznej świata kraje o podobnej do Polski wartości PKB na 1 mieszkańca. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest globalizacja i podać przykłady przejawów globalizacji w życiu codziennym; podać pozytywne i negatywne skutki globalizacji; wymienić inne niż PKB wskaźniki poziomu rozwoju gospodarczego państw.
25. Funkcje rolnictwa i czynniki przyrodnicze jego rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo; wymienić przyrodnicze czynniki, decydujące o rozwoju rolnictwa w Polsce; na podstawie map tematycznych opisać warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce; omówić funkcję gospodarczą, społeczną i przestrzenną rolnictwa; scharakteryzować przestrzenne zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ zmienności pogody na rolnictwo w Polsce; wymienić typy gleb występujących w Polsce i omówić ich przydatność rolniczą. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić przestrzenne zróżnicowanie gleb o różnej przydatności dla rolnictwa; wyjaśnić, co to jest agroklimat.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
26. Czynniki pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki pozaprzyrodnicze mające wpływ na rozwój rolnictwa w Polsce i omówić wybrane z nich; omówić wpływ czynników pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce; wymienić jednostki miar używane w rolnictwie (ar, hektar, tona, kwintal); interpretować dane statystyczne w celu ustalenia pozycji Polski w produkcji rolnej w Europie i na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> sprawnie posługiwać się jednostkami miar używanymi w rolnictwie, wykonywać przeliczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ przynależności do Unii Europejskiej na funkcjonowanie rolnictwa w Polsce.
27. Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwy podstawowych roślin uprawianych w Polsce oraz gatunki zwierząt hodowlanych; opisać na prostych przykładach związek między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem upraw roślin i chowu zwierząt; podać przykłady roślin zaliczanych do różnych grup (zboża, pastewne, przemysłowe, owoce i warzywa) uprawianych w Polsce; wskazać na podstawie kartogramu województwa o największym i najmniejszym pogłowie bydła i trzody chlewnej; opisać rozmieszczenie podstawowych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia roślin uprawnych w Polsce; omówić występowanie chowu zwierząt w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić jakość żywności produkowanej w Polsce i wskazać jej zalety oraz wady.
28. Gospodarka morska	<ul style="list-style-type: none"> opisać położenie Polski względem Morza Bałtyckiego; wskazać konsekwencje nadmorskiego położenia Polski; podać i opisać przykłady działalności gospodarczej w różnych sektorach gospodarki narodowej związanych z gospodarką morską; ocenić możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce; wymienić wybrane gatunki ryb morskich i słodkowodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w podziale na poszczególne obszary działalności gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać działania podejmowane przez społeczność międzynarodową w celu ochrony różnorodności biologicznej mórz i oceanów.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
29. Przemysł i jego funkcje	<ul style="list-style-type: none"> • omówić, czym zajmuje się przemysł; • wymienić przykłady produktów wytworzonych w przemyśle; • na podstawie wykresu strukturalnego opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej; • wymienić rodzaje działalności przemysłowej i opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej w Polsce; • opisać udział przemysłu w strukturze zatrudnienia oraz wytwarzania Produktu Krajowego Brutto; • omówić wpływ przemysłu na gospodarkę, społeczeństwo i przestrzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i opisać czynniki lokalizacji zakładów reprezentujących wybrane rodzaje działalności przemysłowej; • opisać wybrany zakład przemysłowy, jego wpływ na otoczenie, w szczególności negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ indywidualnych decyzji konsumenckich na rozwój przemysłu kraju.
30. Przemysł energetyczny	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić odnawialne i nieodnawialne źródła energii elektrycznej; • omówić znaczenie węgla kamiennego i brunatnego w strukturze produkcji energii elektrycznej w Polsce; • omówić przy pomocy mapy tematycznej rozmieszczenie surowców energetycznych w Polsce; • porównać strukturę produkcji energii elektrycznej według źródeł w Polsce i w wybranych krajach Europy; • omówić wpływ produkcji energii elektrycznej wg poszczególnych źródeł energii na środowisko przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać związek między oszczędzaniem energii a pozytywnym wpływem na przyrodę; • podać sposoby ograniczenia zużycia energii elektrycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać argumenty za i przeciw budowie w Polsce elektrowni atomowej.
31. Okręgi przemysłowe w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie terminów: zakład przemysłowy, okręg przemysłowy, koncentracja przemysłu, restrukturyzacja przemysłu; • omówić wpływ przemysłu na środowisko; • wymienić przyczyny koncentracji przemysłu w okręgach; • na podstawie mapy wskazać rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce; • omówić na wybranych przykładach, na czym polega restrukturyzacja zakładów przemysłowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zalety i wady koncentracji przemysłu w okręgach przemysłowych; • podać przykłady deglomeracji przemysłu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym są specjalne strefy ekonomiczne oraz opisać przyczyny i skutki powstawania SSE w Polsce; • wskazać na mapie wybrane SSE w Polsce.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
32. Przemysł zaawansowanych technologii	<ul style="list-style-type: none"> wymienić wybrane produkty przemysłu zaawansowanych technologii; na podstawie analizy danych statystycznych porównać nakłady na działalność badawczo-rozwojową w Polsce i krajach Unii Europejskiej; wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech; omawia zmiany czynników lokalizacji przemysłu high-tech względem tradycyjnych gałęzi przemysłu; wyjaśnić, czym różni się przemysł zaawansowanych technologii od tradycyjnych gałęzi przemysłu; omawia wpływ rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii na życie mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie lokalizację Krakowskiego Parku Technologicznego i Doliny Lotniczej i omawia ich wpływ na przemysł w Polsce; wskazać przykłady sukcesów polskich przedsiębiorstw branży high-tech na arenie międzynarodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia możliwości dalszego rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce.
33. Rola usług w gospodarce Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przykłady działalności gospodarczej zaliczanej do sektora usług; scharakteryzować różnorodność usług występujących w Polsce; omówić na wybranych przykładach rozwój usług w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać związek między rozwojem usług a podnoszeniem się poziomu rozwoju gospodarczego kraju i regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie.
34. Transport i łączność	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady różnych rodzajów transportu; wyjaśnić znaczenie terminów: komunikacja, transport, łączność; omówić wady i zalety różnych rodzajów transportu; opisać zależność między stosowanym rodzajem transportu a rodzajem i masą towaru, dystansem, czasem i kosztami; wskazać na mapie województwa o najlepiej i najgorzej rozwiniętej sieci drogowej i kolejowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić konieczność ponoszenia przez państwo wysokich kosztów budowy infrastruktury transportowej.
35. Atrakcje turystyczne Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze atrakcje turystyczne w Polsce i wskazać ich położenie na mapie; podać przykłady polskich obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. omówić wybrane przyrodnicze i pozapryrodnicze atrakcje turystyczne w Polsce; wymienić obiekty z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO. uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ mieszkańców Polski na rozwój kulturowy kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać refleksji nad wartością wybranych walorów turystycznych Polski.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
36. Wakacje w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienić ważniejsze regiony turystyczne Polski; omówić wybrany przez siebie region turystyczny w Polsce; wskazać na mapie fizycznej Polski regiony o szczególnych walorach turystycznych; opisać związek między rozwojem turystyki a wzrostem presji na środowisko przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego; podać argumenty na to, że Polska jest, bądź nie jest, krajem atrakcyjnym turystycznie. 	<ul style="list-style-type: none"> podać argumenty świadczące o pozytywnym wpływie turystyki na rozwój gospodarczy oraz o jej negatywnym wpływie na środowisko przyrodnicze.
37. Podsumowanie działu			
Dział 4. Relacje między elementami środowiska geograficznego			
38. Powódzie i ochrona przeciwpowodziowa	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym jest powódź; podać przykłady przyczyn występowania powodzi; wymienić kilka metod ochrony przeciwpowodziowej; odróżnić powódź od wezbrania; na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi; uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej; wykazać związek pomiędzy wylesianiem a ryzykiem powodzi; określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikować i wyjaśnić przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi; analizować i porównać konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej; określić wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze; zaproponować i uzasadnić dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze.
39. Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady surowców energetycznych w Polsce; wymienić wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych; na podstawie materiałów podać przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki; dokonać podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze; na wybranych przykładach uzasadnić rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce; wyjaśnić związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi kierunkami rozwoju energetyki. 	<ul style="list-style-type: none"> określić warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukać informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie; dokonać oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
40. Rozwój dużych miast a zmiany w strefach podmiejskich	<ul style="list-style-type: none"> • podać cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej; • na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej; • wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej. • wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej; • wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikować i wyjaśnić zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich; • opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich; • podać własną definicję pojęcia suburbanizacja. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast; • prognozować przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich.
41. Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast; • podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast. • wyjaśnić pojęcie salda migracji; • na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce. • na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej; • podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast; • wyjaśnić przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin; • wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich; • zaproponować sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi.
42. Zmiany polityczne i gospodarcze a struktura zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym jest bezrobocie; • podać najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia; • na podstawie materiałów opisać zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce; • charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej; • wyjaśnić przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia; • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce; • ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
43. Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych. • na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce; • wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne; • na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych szlaków komunikacyjnych; • wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych; • na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych; • wyjaśnić na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie dostępnych materiałów dokonać oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną.
44. Walory turystyczne Pobrzeża Bałtyku i Małopolski	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski; • opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce; • wyjaśnić, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów; • na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski; • na podstawie diagramów opisać zmiany liczby turystów nad Bałtykiem; • na podstawie mapy tematycznej opisać zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach; • porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeża Bałtyku; • określić wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach. 	<ul style="list-style-type: none"> • odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski; • projektować zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie.
45. Podsumowanie działu			

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
Dział 5. Własny region i „mała ojczyzna”			
46. Badanie własnego regionu	<ul style="list-style-type: none"> wskazać położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski; na podstawie mapy opisywać położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka; charakteryzować środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych; rozpoznawać skały występujące we własnym regionie; przedstawiać w dowolnej formie przyrodnicze i kulturowe walory regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentować główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu.
47. Wycieczka okiem geografa	<ul style="list-style-type: none"> podać podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych; dobierać odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej; w czasie wycieczki wykorzystać mapę do orientacji w terenie; dostosować długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki; przewodzą dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej; po zakończeniu wycieczki porządkować oraz prezentować zebrane materiały. 	<ul style="list-style-type: none"> projektować trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji. 	<ul style="list-style-type: none"> pełnić funkcję przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej; na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazać uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc.
48. Formy współpracy regionalnej	<ul style="list-style-type: none"> podać przykładowe formy współpracy pomiędzy regionami; na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej; podać korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów; wyszukać informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi; uzasadnić przesłanki zawiązywania umów partnerskich z innymi regionami. 	<ul style="list-style-type: none"> krytycznie ocenić efekty współpracy międzyregionalnej; przeprowadzić prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań spotykanych w regionach zagranicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> zaproponować nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania wykraczające
	Uczeń potrafi:		
49. Poznawanie „małej ojczyzny”	<ul style="list-style-type: none"> określić obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym; docenić własną rolę, w kształtowaniu małej ojczyzny; przedstawić w dowolnej formie atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki; rozpoznawać w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny i kolegów; wyjaśnić przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby. 	<ul style="list-style-type: none"> projektować na podstawie własnych obserwacji terenowych, działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.
50. Podsumowanie działu			

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz